

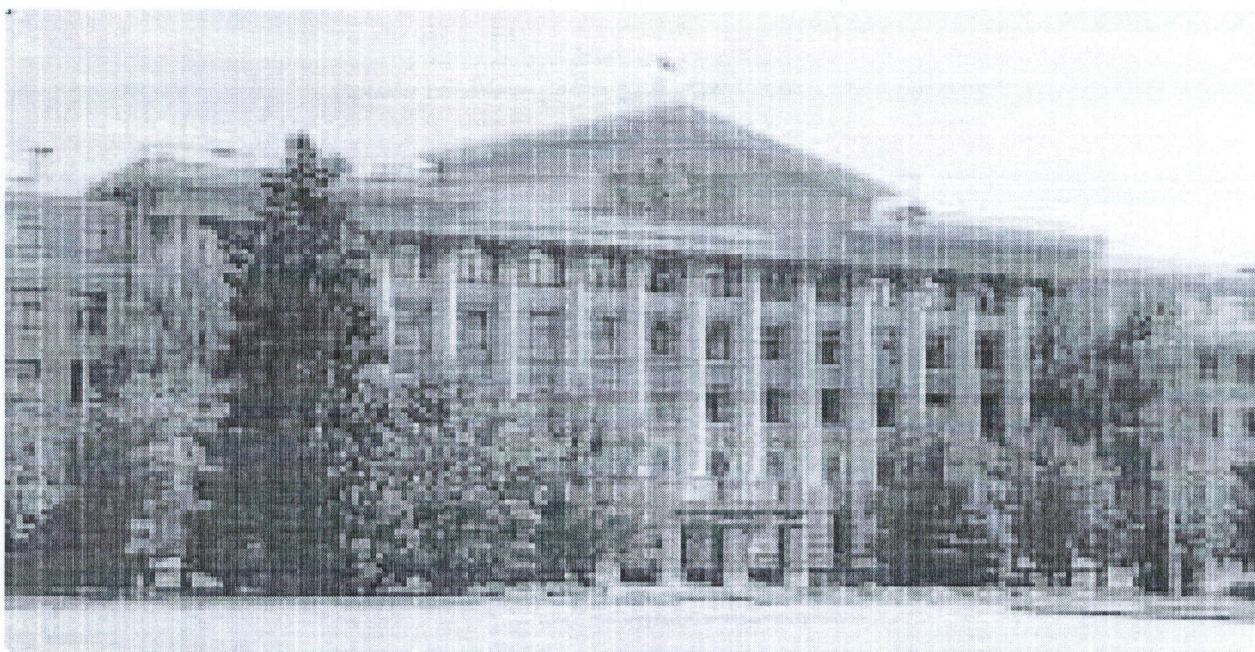
**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
Кафедра юридичної психології**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор НАВС
полковник поліції
Сергій ЧЕРНЯВСЬКИЙ
24.07.2025

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ОСНОВИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПРОФІЛАКТИКИ ДЕВІАНТНОЇ
ПОВЕДІНКИ ОСОБИСТОСТІ**

Статус дисципліни – обов’язкова
Рівень вищої освіти – другий (магістерський)
Ступінь вищої освіти – магістр
Галузь знань – С Соціальні науки, журналістика
та інформація
Спеціальність – С4 Психологія
Освітня програма – Психологія (поліцейські)
Форми здобуття вищої освіти – заочна
Мова викладання – українська
Форма підсумкового контролю – залік

Розробник програми:

Маріанна БУДАНОВА – старший викладач кафедри юридичної психології
Національної академії внутрішніх справ, магістр психології

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри
протокол від 03.07.2025 року № 19

Завідувач кафедри

Іван ОХРІМЕНКО

Схвалено науково-методичною радою НАВС
Протокол від 24.07.2025 року № 7

Голова науково-методичної ради

Сергій ЧЕРНЯВСЬКИЙ

Робоча програма переглянута на 202 /202 н.р. без змін; зі змінами

протокол засідання кафедри від

____.____.202_ № ____

Завідувач кафедри

протокол науково-методичної ради

від _____.____.202_ № ____

Голова НМР

Робоча програма переглянута на 202 /202 н.р. без змін; зі змінами

протокол засідання кафедри від

____.____.202_ № ____

Завідувач кафедри

протокол науково-методичної ради

від _____.____.202_ № ____

Голова НМР

протокол засідання кафедри від

____.____.202_ № ____

Завідувач кафедри

протокол науково-методичної ради

від _____.____.202_ № ____

Голова НМР

1. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ ПРО НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Предметом навчальної дисципліни є вивчення профілактики поведінки чи окремих вчинків людей, що не відповідають прийнятим у суспільстві нормам і таких, що проявляються у дисбалансі психічних процесів, дезадаптації, порушенні процесу самоактуалізації і відхиленні від моральних та правових норм поведінки.

Міждисциплінарні зв'язки: «Психологія залежності», «Професійна деформація», «Актуальні психологічні проблеми профілактичної діяльності», «Психологія життєвої кризи».

Програма навчальної дисципліни складається з таких тем:

1. Девіантна поведінка особистості та особливості її діагностики
2. Профілактика девіантної поведінки особистості

2. МЕТА ТА ОЧІКУВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ, ЩО ЗАБЕЗПЕЧУЮТЬСЯ ВИВЧЕННЯМ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою дисципліни “Основи психологічної профілактики девіантної поведінки особистості” формування наукового світогляду здобувачів вищої освіти в площині: визначення особливостей психологічного функціонування юридичної організації, профілактики та подолання стресорів, сформувати практичні навички психологічної діагностики, профілактики девіантної поведінки особистості.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Основи психологічної профілактики девіантної поведінки особистості» є ознайомлення здобувачів вищої освіти із змістом та основними видами психологічної профілактики, роботи поліцейського-психолога, формування системи наукових понять і базових уявлень про аспекти професійної діяльності та активності особистості, знайомство з поняттями, принципами, елементами психологічного супроводу.

Програмні результати навчання: Програмні компетентності відповідно до освітньо-професійної програми підготовки здобувачів вищої освіти.

Загальні компетентності:

- ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- ЗК6. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
- ЗК7. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.
- ЗК9 Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

Спеціальні (фахові) компетентності:

СК4. Здатність здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну та іншу залежно від спеціалізації) з використанням науково верифікованих методів та технік.

СК5. Здатність організовувати та реалізовувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології.

СК6. Здатність ефективно взаємодіяти з колегами в моно- та мультидисциплінарних командах.

СК8. Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію.

СК9. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.

СК10. Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методи психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях.

Програмні результати навчання:

ПР1. Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

ПР4. Робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп, організацій.

ПР5. Розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерапія, консультування тощо), провадити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість.

ПР6. Розробляти просвітницькі матеріали та освітні програми, впроваджувати їх, отримувати зворотній зв'язок, оцінювати якість.

ПР8. Оцінювати ступінь складності завдань діяльності та приймати рішення про звернення за допомогою або підвищення кваліфікації.

ПР9. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі вищої освіти повинні:

знати:

- ✓ теоретико-методологічні засади дисципліни «Основи психологічної профілактики девіантної поведінки особистості»;
- ✓ окремі етапи розвитку девіацій;
- ✓ компетенції і основні напрямки діяльності поліцейського-психолога з різними категоріями населення;
- ✓ психологічні феномени, пов'язані з індивідуальною поведінкою людини і котрі мають відхилення в поведінці;

уміти:

- ✓ вміти планувати зміни у поведінці під впливом профілактичних заходів;
- ✓ володіти методами організації та проведення комплексних психологічних досліджень відхилень поведінкових норм;
- ✓ діагностувати типові проблемні ситуації на індивідуальному рівні, рівні колективу, організації;
- ✓ планувати можливі наслідки результатів проведеної роботи поліцейського-психолога;
- ✓ застосовувати форми і методи соціально-психологічної роботи по вирішенню проблем.

На вивчення навчальної дисципліни «Основи психологічної профілактики девіантної поведінки особистості» заплановано 90 годин, 3 кредити ECTS.
Мова навчання: українська мова.

Консультативну допомогу здобувачі вищої освіти можуть отримати у науково-педагогічних працівників кафедри юридичної психології які безпосередньо проводять заняття або звернувшись з письмовим запитом на електронну пошту за адресою k015@naiau.kiev.ua.

3. СТРУКТУРА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Всього годин
Кількість кредитів ECTS/год	3/90
Усього годин аудиторної роботи, у т.ч.	14
- лекційні заняття, год.	4
- семінарські заняття, год.	10
- практичні заняття, год.	
Самостійна робота	76
Вид підсумкового контролю	залік

4. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Теми та план лекційних занять

Назви розділів і тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	Всього	у тому числі				Всього	у тому числі			
		л	сз	пз	с.р.		л	сз	пз	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Т.1 Девіантна поведінка особистості та особливості її діагностики						36	2	4		30
Т2. Профілактика девіантної поведінки особистості						54	2	6		46
Разом						90	4	4	2	76

5. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ (ЗАВДАНЬ) ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Методи дослідження психології девіантної поведінки.
2. Основні аспекти психології девіантної поведінки.
3. Поняття соціальної патології.
4. Біологічні концепції девіантної поведінки.
5. Поняття аномії.
6. Індивідуальні і соціальні девіації.
7. Критерії девіацій.
8. Соціальні фактори як причина девіацій.
9. Конструктивні девіації.
10. Поняття деструктивної девіації.
11. Основні цілі профілактики девіантної поведінки.
12. Форми профілактичної роботи щодо девіантної поведінки.
13. Види девіантної поведінки.
14. Алкоголізм та пияцтво як вид девіантної поведінки.
15. Суїцидальна поведінка як прояв девіантної поведінки.
16. Наркоманія та її причини.
17. Відхилення у сфері моралі.
18. Напрями роботи в інформаційному підході до профілактики девіантної поведінки.
19. Соціально-профілактичний підхід до девіантної поведінки.
20. Методи застосування санкцій до девіантної поведінки.
21. Детермінація девіантної поведінки.
22. Біологічні фактори ризику виникнення девіантної поведінки.
23. Роль спадковості у виникненні девіантної поведінки.
24. Розлади особистості (психопатії) та їх роль у виникненні девіантної поведінки.
25. Психологічні фактори ризику виникнення девіантної поведінки.
26. Акцентуації характеру та їх роль у виникненні девіантної поведінки.
27. Взаємозв'язок між девіантною поведінкою та прагненням до самоствердження у підлітків.
28. Взаємозв'язок між девіантною поведінкою та рівнем тривожності особистості.
29. Соціально-економічні фактори ризику виникнення девіантної поведінки.
30. Зниження життєвого рівня населення та його роль у виникненні девіантної поведінки.
31. Безробіття та його роль у виникненні девіантної поведінки.
32. Майнове розшарування суспільства як причина виникнення девіантної поведінки у особистості.
33. Роль сім'ї у виникненні девіантної поведінки.
34. Вплив неформальних молодіжних утворень як причина виникнення девіантної поведінки особистості.
35. Соціально-культурні фактори ризику виникнення девіантної поведінки.
36. Методи дослідження девіантної поведінки особистості.
37. Спостереження як метод дослідження девіантної поведінки.

- 38.Метод бесіди та особливості його застосування при дослідженні осіб із девіантною поведінкою.
- 39.Застосування методу тестів для психологічної діагностики осіб із девіантною поведінкою.
- 40.Опитувальник Басса-Дарки, особливості його застосування при вивченні осіб із девіантною поведінкою.
- 41.Криміногенна поведінка підлітків у соціально неблагополучному середовищі.
42. Адиктивна, криміногенна, деліквентна поведінка у світі кримінального кодексу України.
43. Девіація як різновид психопатології.
- 44.Механізми утворення неформальних та асоціальних груп неповнолітніх.
- 45.Типологія неформальних груп неповнолітніх.
- 46.Суб'єктивні передумови виникнення асоціальних груп неповнолітніх.
- 47.Психологічна характеристика віктимної поведінки
- 48.Психологічний портрет жертви злочину.
- 49.“Імператив моральності” І. Канта.
- 50.Особливості психологічної роботи з асоціальними особами.
- 51.Соціокультурні теорії девіації (Селлін).
- 52.Теорія навішування ярликів (Беккер).
- 53.Індивідуально-типологічні віктимної особистості
- 54.Індивідуально-психологічні особливості віктимної особистості.
- 55.«Симптомокомплекс віктимності».
- 56.Особливості характеру та особливі стани психіки потенційної жертви.
- 57.Соціально-психологічні чинники, що підвищують віктимність.
- 58.Бродяжництво дітей і дорослих: чинники, умови, ознаки та наслідки.
- 59.Психологічні особливості осіб, які ведуть бродяжницький спосіб життя.
- 60.Психологічні засади організації попередження та корекції девіантної поведінки.

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Бондарчук О. І. Психологія девіантної поведінки: Курс лекцій. – Київ, 2006. – 86 с.
2. Вольнова Л. М. Профілактика девіантної поведінки підлітків: навч.-метод посібник до спецкурсу «Психологія девіацій» для студентів спеціальності «Соціальна робота» у двох частинах. – Ч. 1. Теоретична частина. – 2-ге вид., перероб і доповн. – К., 2016. – 188 с.

3. Вольнова Л. М. Профілактика девіантної поведінки підлітків: навч.-метод. посібник до спецкурсу «Психологія девіацій» для студентів спеціальності «Соціальна педагогіка» у двох частинах. – Ч. II. Практична частина. – 2-ге вид., перероб і доповн. – К., 2016. – 193 с.

4. Дуткевич Т. В. Особливості організації психологічної корекції асоціальної поведінки підлітків // Проблеми сучасної психології, 2014. – Випуск 24. – С. 203-214.

5. Психолого-педагогічна робота з дітьми, схильними до прояву девіантної, делінквентної поведінки (з досвіду роботи спеціалістів психологічної служби системи освіти України) [Електронний ресурс] / авт. кол.: О. П. Абухажар, Н. М. Акімова, В. В. Білецька та ін ; упор.: В. Г. Панок, Ю. А. Луценко – К. : Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2014. – 497 с.

6. З досвіду корекційної роботи практичного психолога і соціального педагога з дітьми з девіантною та делінквентною поведінкою : посіб [Електронний ресурс]. / авт. кол. ; упор. Ю. А. Луценко. – К. : Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2015. – 129 с.

7. Збірник корекційних програм з профілактики девіантної поведінки учнів професійно-технічних навчальних закладів /Укладач: Сиско Н.М. – Хмельницький, НМЦ ПТО ПК у Хмельницькій області, 2014. – 473 с.

8. Колесник А. А. Методичні рекомендації щодо здійснення психологічного супроводу учнів із девіантною поведінкою. – Новгород-Волинський, 2011.

9. Небезпечні квести для дітей: профілактика залучення / Методичні рекомендації. – К.: ТОВ «Агентство «Україна», 2017. – 76 с.

Додаткова література

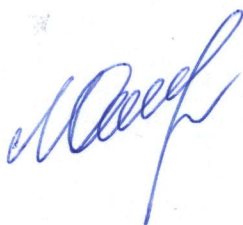
1. Стандарти програми корекції девіантної поведінки підлітків віком 14–18 років, які мають досвід вживання психоактивних речовин / автор А.Б. Бежан. – К.: Україна, 2015. – 180 с.

2. Теоретико-методологічні засади психологічної корекції особистості соціально дезадаптованих неповнолітніх: монографія / [Н.Ю. Максимова, І.Ф. Манілов, А.М. Грись та ін.]; за ред. Н.Ю. Максимової. — Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2012. — 258 с.
3. Христук О. Л. Психологія девіантної поведінки: навчально-методичний посібник / О. Л. Христук. — Львів: ЛьвДУВС, 2014. — 192 с.
4. Юридична психологія: практикум / за заг. ред. Л. І. Казміренко. — Івано-Франківськ: Місто НВ, 2010. — 190 с.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Офіційний сайт МОЗ	https://moz.gov.ua/
Державна служба з надзвичайних ситуацій. Офіційний веб-сайт.	http://www.mns.gov.ua
Офіційний сайт Кабінету Міністрів України	www.kmu.gov.ua
Офіційний сайт Верховного Суду	supreme.court.gov.ua/supreme
Офіційний сайт Міністерства внутрішніх справ України	https://mvs.gov.ua/
Офіційний сайт Міністерства освіт та науки України	https://mon.gov.ua/ua
<u>Офіційний сайт Національної поліції України</u>	https://www.npu.gov.ua/
Офіційний сайт Національної академії внутрішніх справ	https://www.naiau.kiev.ua/
Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського	www.nbuv.gov.ua
Національна Парламентська бібліотека України	www.nplu.org

Підпис автора РПНД:

Маріанна БУДАНОВА